

SELLE VÄLJAANDE TEEMA:
KOALITSIOONI AASTARUANNE (TEGEVUSARUANNE)

LUGUPEETUD ECOMI LIIKMED, SÕBRAD JA PARTNERID!

VITALI DŽUMA

ECOM-i tegevdirektor

2025 oli järjekordne murranguline aasta kogu EECA regioonis ja eriti LGBT kogukonnas. Aasta algas USA rahvusvahelise rahastamise peatamisega, mis mõjutas HIV-programme paljudes meie piirkonna riikides.

Venemaa poolt Ukraina vastu alustatud sõda jätkus vaibumatult, mõjutades kogu piirkonda. Autoritaarne nihe jätkus ka valitsusväliste organisatsioonide ja aktivistide represseerimisega Sakartvelos ning piirangutega sõltumatule meediale Kõrgõzstanis. Suurennes ka surve LGBT kogukonnale: Kasahstanis võeti vastu „LGBT propaganda“ vastane seadus ning ECOM ise kuulutati Venemaal „ebasoovitavaks“ organisatsiooniks, mis tekitab riske meie liikmetele riigis.

HIV-epideemia LGBT-inimeste seas kasvab jätkuvalt, kuid HIV-vastased programmid ei laiene. Vastupidi, UNAIDS ja WHO on vähendanud oma kohalolekut

ning piiranud oma tööd meie piirkonnas. Selles aastaaruandes saate teada, kuidas ECOM reageeris nendele väljakutsetele piirkonnas.

2025. aastal kiitis ECOM-i peaassamblee heaks strateegilise plaani muudatused, kinnitades veel kord koalitsiooni missiooni. Meie eesmärk on jätkata tööd inimõiguste ja tervise kaitsmisel ning arendada edasi ECOM-i. Tugevdasime oma sisestruktuuri: pärast valimisi liitusid pühendunud liitlased koalitsiooni juhtkomitee ja eetikakomiteega

Tõhustasime oma inimõigustealast tööd. Inimõiguste rikkumiste jälgimise põhjal esitasime ÜRO organitele 16 aruannet ja temaatilist esildist LGBT õiguste olukorra kohta piirkonnas. Samuti pakkus ECOM erakorralist tuge 80 aktivistile piirkonna eri riikide võtmepopulatsioonidest, sest nende isiklik turvalisus oli ohus.

Tegime aktiivselt tööd HIV-vastase võitluse valdkonnas, keskendudes murranguliste kokkupuute-eelse profülaktika (PrEP) programmide edendamisele piirkonnas. Näiteks käivitati ainulaadne veebipõhine PrEP-kursus, mis lisati Kasahstani tervishoiutöötajate ametlikku täiendõppeprogrammi.

Jätkasime koostööd noorte LGBT-inimestega: korraldasime veebipõhise seksuaalhariduse akadeemia ja viisime läbi seksuaal- ning reproduktiivtervise ja -õigustega seotud LGBT-noorte vajaduste hindamise.

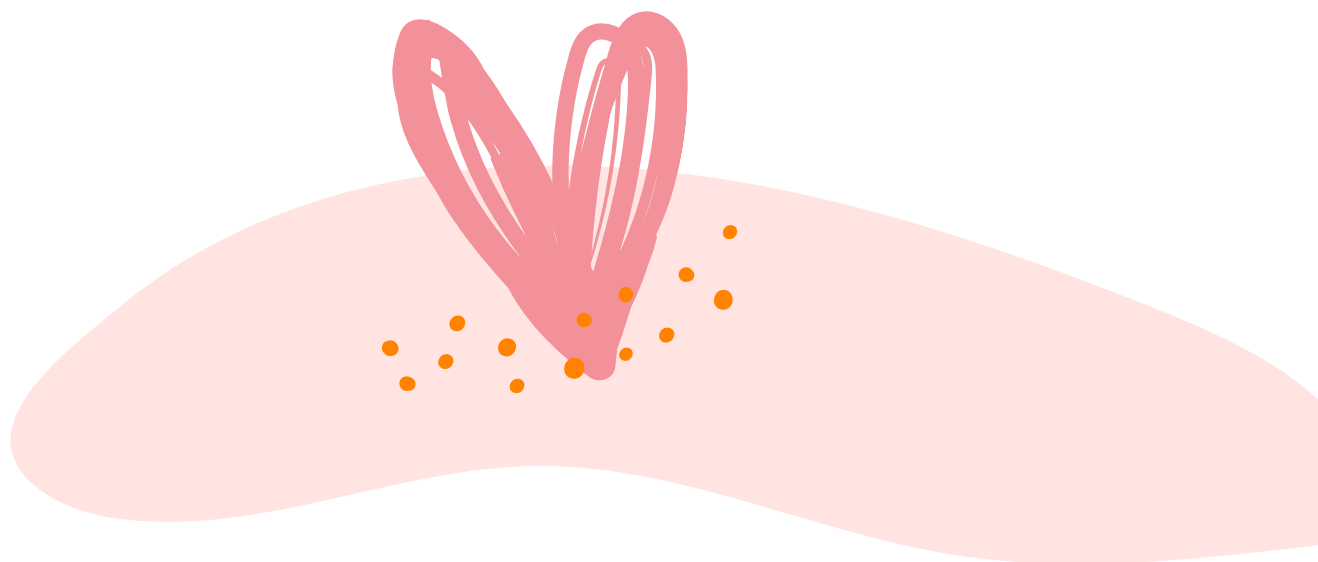
Samuti jätkasime solidaarsuse tugevdamist erinevate kogukondadega. Piirkonna kogukondlike organisatsioonide jätkusuutlikkuse toetamiseks andsime 18 korral tagastamatut abi kogusummas üle 410 000 euro.

Seega võime uhkusega öelda, et 2025. aastal oli ECOM jätkuvalt piirkonna LGBTI kogukonna hääl rahvusvahelisel areenil, kaitstes ja toetades otseselt kogukonda ning tugevdades sidemeid partnerite ja liitlastega.

Kuid me ei oleks seda saavutanud ilma teie osalemiseta koalitsioonis ja ilma teie koostöötä.

Väljakutsed, millega me jätkuvalt silmitsi seisame, on tohutud. Kuid ma usun, et vastastikune toetus ja tugevad partnerlused aitavad meil jätkuvalt toetada riiklike LGBT kogukondade arengut, edendada inimõigusi ning toetada piirkonna sooliselt ja seksuaalselt mitmekesiste inimeste tervist ja sotsiaalset heaolu.

AITÄH, ET OLETE MEIEGA!

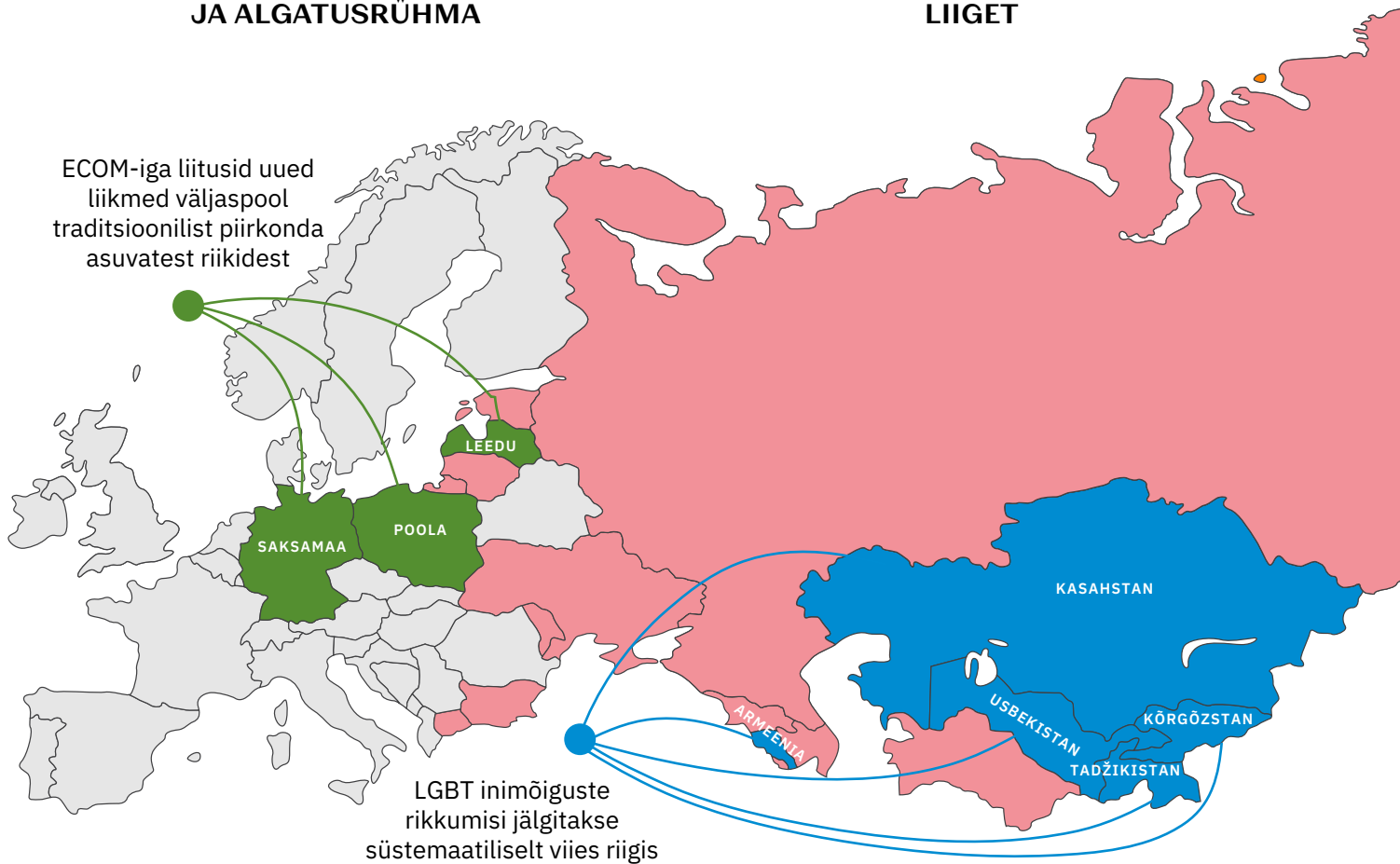

6

UUT ORGANISATSIIONI JA ALGATUSRÜHMA

7

INDIVIDUAALSET LIIGET

47

ORGANISATSIIONI

45⁺

organisatsiooni osales HIV valdkonnas tegutsevate organisatsioonide igakülgsetel vajadustel hindamisel projekti RESILIENT raames

17

ALGATUSRÜHMA

8⁺

rahvusvahelist dokumenti ja aruannet koostati ja esitati ÜRO ja OSCE organitele.

Need hõlmavad variraporteid olukorrast Kasahstanis ja Gruusias, aruannet vihakuritegude kohta OSCE-le, Kõrgõzstani kestliku arengu eesmärkide analüüsi ja pöördumist ÜRO eriraportööride poole

39

INDIVIDUAALSET LIIGET

6

strateegilist kohtuvaidlust

Tadžikistanis, Kasahstanis ja Kõrgõzstanis said toetust, et võidelda politsei poolse kuritarvitamisega ning kaitsta õigust oma soomarkerit muuta

ECOM VÄRSKENDAB OMA DIGITAALSEID RESSURSE: UUS VEEBISAIT JA PLATVORM E-HUB

2025. aastal teatas ECOM **oma peamiste digitaalsete platvormide** – ametliku veebisaidi ecom.ngo ja õppeplatvormi [E-HUB](#) ulatuslikust uuendamisest.

Need muudatused, mille eesmärk on parandada kogukonna juurdepääsu ekspertteadmistele ja ressursidele, on kommunikatsioonimeeskonna üks oluliseid saavutusi.

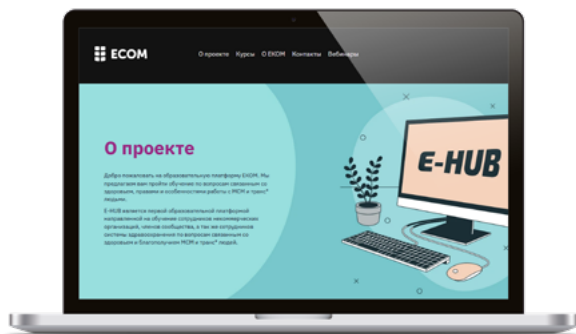
KIIREM JA MUGAVAM: UUENDATUD ecom.ngo

Koalitsiooni peamine veebisait uuenes täielikult. Nüüd on see **kiirem, intuitiivsem** ja lihtsam kasutada. Uuendus läks disainist kaugemale ja mõjutas ka struktuuri: teadmistekeskusest saab nüüd hõlpsamini leida analüütilisi aruandeid, piirkondlikke uudiseid ning materjale, muu hulgas leiab siit EECA riikide raamatukogu ja teabekaardid

E-HUB: VEEBIPÕHISE ÕPPE UUS TASE

ECOM-i meeskond kutsub kõiki koalitsiooni liikmeid, aktiviste ja partnereid üles uuendustega tutvuma ja jätkama nende ressursside kasutamist, et tugevdada tööd EECA piirkonnas.

Lisaks veebisaidile tutvustas ECOM oma haridusplatvormi uuendatud versiooni – **E-HUB**. Peamised täiustused on seotud õppimise hõlbustamisega:

- ✓ **Ühtne ruum:** kõik koalitsiooni veebikursused on nüüd saadaval ühel kaasaegsel platvormil.
- ✓ **Kasutajasõbralik liides:** lihtsustatud navigeerimine lihtsustab tervise, inimõiguste ja LGBT kogukondade toetamise kursuste alustamist ning läbimist. Ning loomulikult – nüüd on mugav õppida ka nutitelefonis.
- ✓ **Ajakohane sisu:** platvormil on saadaval uued õppemoodulid, muu hulgas tervishoiutöötajate kursused HIV-i kokkupuute-eelse profülaktika (PrEP) kohta ja materjalid peamiste elanikkonnarühmadega töötamise kohta.

Veebisait

Õppeplatvorm

JURIIDILINE MEESKOND:

„SEE OLI HÄIRITUD PROJEKTILOOGIKA JA TURVALISUSEGA SEOTUD VÄLJAKUTSETE AASTA“

2025. aasta oli Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia piirkonna jaoks erakordse ebakindluse aasta. Loe meie intervjuud, et saada teada, kuidas inimõiguste koordinaator

Elvira ja toetavate tegevuste koordinaator Jipariza kaitsesid kogukonna õigusi piiride sulgemise, kodanikuruumi ja rahastamise vähenemise kontekstis

Rääkige meile, milliseid plaane sul 2025. aastaks oli ja millisel määral oli võimalik neid ellu viia?

ELVIRA

Meie algselt kolmeks aastaks planeeritud programmilist tööd viiakse ellu piirkonna kiirete muutuste kontekstis. See nõuab, et vaataksime regulaarselt üle oma prioriteetidid ja lähenemisviisid, muutes oma töö paindlikumaks ning kohanemisvõimelisemaks. Esimene väljakutse aasta alguses oli rahastamise märkimisväärne vähendamine. See mõjutas meie käimasolevate inimõiguste projektide ulatust ja ajakava ning sundis meid selle valdkonna töö teatud komponente uuesti läbi vaatama.

Me ei teadnud, mis järgmisel päeval juhtub. Pidime pidevalt mõtlema mitte ainult tegevuste rakendamisele, vaid ka oma partnerite ohutusele: kuidas raha turvaliselt üle kanda ja inimesi mitte ohtu seada.

JIPARIZA

Kuidas on muutunud poliitiline olukord regiooni riikides? Millised riigid on kõige suuremaks murekohaks?

ELVIRA

Näeme, et piirkonda „suletakse“. Venemaaga seotud Kesk-Aasia riikide valitsused on võtnud ülemääraseid vabadusi. Seal, kus me kunagi dokumenteerisime üksikuid ohte, seisame nüüd silmitsi suure kriisiga. Näiteks Kasahstanis võttis parlament Mäjilis 12. novembril 2025 ühehäälset [vastu uue seaduse „LGBT propaganda“ kohta](#), mida toetas valitsev partei. Valgevenes tehti 2025. aasta juulis muudatusi seaduses „Lapse õiguste kohta“, millega tunnistati teave LGBT-inimeste kohta lastele kahjulikuks, ning oktoobris kiitis Esindajatekoda esimesel lugemisel heaks haldusvastutuse kehtestamise selle eest.

Repressioonid aktivistide vastu on intensiivistunud. Sakartvelos on FARA seaduse (välisagentide kohta) kohaldamine laienenud ka üksikisikutele ning rikkumised on nüüd karistatavad mitte ainult rahatrahviga, vaid ka kriminaalvastutusega – kuni viieaastase vangistusega.

Samal ajal on Kõrgõzstanis ja Tadžikistanis seadused „välisesindajate“ kohta ja julgeolekuteenistuste surve sundinud paljusid valitsusväliseid organisatsioone oma eestkoste- ja inimõigustealase töö sulgema või peatama ning leida tuleb uusi formaate. Usbekistanis ja Türkmenistanis on meestevahelised konsensuslikud samasooliste suhted endiselt kriminaliseeritud ning sealsed aktivistid seisavad silmitsi pideva ohuga.

JIPARIZA

Sellest hoolimata näeme isegi selles reaalsuses vastupanuvõimet. Moldova, nagu ka Ukraina, on jätkuvalt piirkondlik liider, kellel on tõhusad diskrimineerimisvastased õigusaktid, mis hõlmavad sõnaselgelt seksuaalset sättumust ja sooidentiteeti ning toimivaid võrdõiguslikkusega tegelevaid asutusi.

Armeenias jõustusid muudatused, mis võimaldavad uurida samasooliste suhetes esinevat vägivalda koduvägivalda käsitlevate õigusaktide alusel, mis on oluline samm.

Meie meeskonna jaoks ei seisnenud aasta ainult nende ohtude jälgimises, vaid ka kogukondade ellujäämisviiside kindlakstegemises.

ELVIRA

Probleem on selles, et ÜRO ja lepingulised organisatsioonid on lakanud olemast meie piirkonna valitsuste jaoks autoriteetid. Näeme uute parempoolsete jõudude ja soovastaste suundumuste mõju kogu maailmas ning piirkonna juhid võtavad need omaks. Kõrgõzstani president tsiteerib oma kõnedes otse lääne konservatiivseid poliitikuid. Usbekistanis eiravad ametivõimud kõiki ÜRO soovitusi dekriminaliseerimise kohta. Nendes tingimustes kulub muutuste nägemiseks aastakümneid ja vaja on kestvaid jõupingutusi. Kuid vaatamata vähenevale ühiskondlikule ruumile ja õiguslikele piirangutele jätkame meie ning nende riikide organisatsioonid selles uues reaalsuses tööd.

JIPARIZA

2025. aastal jätkas ECOM õiguste rikkumiste jälgimist piirkonnas. Milliseid trende teie märkasite?

Dokumenteerisime 207 inimõiguste rikkumise juhtumit Armeenias, Kasahstanis, Kõrgõzstanis, Tadžikistanis ja Usbekistanis. Väiksemate ressursside tõttu aga vähenes neis riikides jälgijate arv, mis muutis andmete kogumise oluliselt raskemaks. Mõnes riigis, näiteks Kõrgõzstanis, ei saanud valitsusasutused piirangute tõttu toetuslepinguid sõlmida ja pidime otsima teisi lahendusi.

ELVIRA

Eriti murettekitav on „lõpetatud“ juhtumite arvu kasv. Inimesed võtavad abi saamiseks ühendust, kuid kardavad nii väga, et paluvad meil oma lugusid avalikesse aruannetesse mitte lisada. Peale selle on muutunud rikkujate profiil: kui varem olid selleks peamiselt politsei- või meditsiinitöötajad, siis nüüd on üha rohkem ka eraisikute rünnakuid. Riik edendab LGBT-vastast agendat ja ühiskond reageerib suureneva agressiooniga, mille ajendiks on karistamatuse tunne

JIPARIZA

Kuidas ECOM aitas 2025. aastal kogukonnal probleeme lisaks dokumenteerimisele ka lahendada?

ELVIRA

Toetasime kuut strateegilist kohtuvaidlust Tadžikistanis, Kasahstanis ja Kõrgõzstanis. Need hõlmasid politsei poolse kuritarvitamise juhtumeid, kodutust ja õigust soomarkerit muuta. Kuid meie peamine unistus, mis hakkas teoks saama 2025. aastal, on **Kesk-Aasia juristide võrgustiku** loomine. Mõistsime, et õigusabi on kriitiliselt puudulik ja otsustasime ise koolitada seksuaalse sätumuse ja sooidentiteedi ning HIV-küsimustele spetsialiseerunud inimõiguste kaitsjaid.

Samal ajal töötasime kiirreageerimise formaadis. 2025. aastal saime 177 taotlust erakorraliseks abiks ja ümberpaigutamiseks. Nägime keerulisi olukordi: 2024. aastal Sa-kartvelosse põgenenud inimesed, kes uskusid, et seal on turvaline, olid sunnitud 2025. aastal taas põgenema, sest olukord seal halvenes järsult.

JIPARIZA

Mida see aasta teile isiklikult tähendas?
Milliseid järeldusi tegite ekspertide ja üksikisikutena?

ELVIRA

Minu jaoks oli see aasta dekolonialismi üle mõtisklemise aeg. Eriti selgeks sai see, kui palju valitsusvälised organisatsioonid ja piirkondlikud protsessid sõltuvad välisrahastamisest ning teatud riikide poliitilisest kontekstist. See sunnib meid otsima jätkusuutlikumaid, sõltumatumaid ja paindlikumaid töömudeleid.

Raskeim oli emotsionaalne koormus. Saime sõnumeid, milles aktivistid palusid abi, sest nad olid sattunud tänavale. Tundsime tohutut vastutust, sest kriisi tõttu muutus ECOM äkki paljude jaoks doonororganisatsiooniks, kuigi oleme alati olnud partnerite võrgustik.

JIPARIZA

ELVIRA

Selle aasta rõõmsad hetked olid lühikesed – kui saad sõnumi, et inimene sai tänu meie toetusele riigist õigel ajal lahkuda ja on nüüd väljaspool ohtu.

STATISTIKAST ROHKEM:

KUIDAS LUUAKSE KOGUKONNA ELLUJÄÄMISE KROONIKAT

OKSANA KOVTUN

ECOM-i sotsioloog, piirkondliku aruandluse analüütik

Minu koostöö ECOM-iga piirkondlike aruannete osas algas 2022. aastal. Minu kui spetsialisti jaoks on see alati võimalus väljuda oma infomullist – antud juhul Ukraina omast – ja näha LGBT õiguste rikkumiste laiemat konteksti kogu EECA piirkonnas. 2025. aasta piirkondlik aruanne on terve võrgustiku tohutu töö tulemus, mis muudab valusad individuaalsed lood võimsaks eestkostetööriistaks.

METOODIKA: TEKSTIST SÜSTEEMSETE JÄRELDUSTENI

Aruande koostamise protsess on vaevarikas analüütiline töö. Töötan ainult valdkonna dokumenteerijate kogutud juhtumite tekstiliste kirjeldustega. Ma jagan iga juhtumi muutujate nimekirjaks: kes oli mõjutatud, kes oli rikkuja, milliseid õigusi rikuti ja kuidas juhtum lõppes. On oluline mõista, et meie monitooring ei väida olevat 100% esinduslik – me ei saa dokumenteerida iga juhtumit piirkonnas. Kuid me näeme selgelt **peamisi suundumusi ja mustreid**. Andmete

kvaliteedi tagamiseks korraldame dokumenteerijatele veebiseminare, parandades sedasi nii aruandluse täielikkust kui ka eetilisi aspekte. Lõppude lõpuks mõjutab iga juhtumi detailsus otseselt meie võimet tuvastada põhjuslikku seost õigusaktidega. Näiteks Usbekistanis näeme selgelt, kuidas politsei kasutab samasooliste suhteid või HIV-nakkust kriminaliseerivaid seadusi väljapressimiseks ja sundimiseks.

2025. AASTA VÄLJAKUTSED: RIKKUMISTE AHEL ÜHE NUMBRI TAGA

2025. aasta intsidentide keerukuse tabamine oli eriti keeruline. Üksikjuhtumid muutuvad üha harvemaks. Tänapäeval esindab üks juhtum sageli rikkumiste ahelat: näiteks avaldab tervishoiutöötaja sugulastele patsiendi staatuse, mis viib koduvägivalla, kodust väljasaatmise ja enesetapukatseni. Juhtumid muutuvad üha keerukamaks ja mitmekihilisemaks. Isiklikult on mul emotsionaalselt raske neid juhtumeid üle lugeda, eriti kui need on üsna jõhkrad. Mind ül-

latab alati välidokumenteerijate vastupidavus, kes mitte ainult ei salvesta neid sündmusi, vaid aitavad ka otseselt mõjutatutel nendega toime tulla. 2025. aastal täheldasime murettekitavat suundumust: kui varem domineerisid õiguskaitseorganite rikkumised, siis nüüd puutuvad LGBT-inimesed oma igapäevaelus üha enam kokku vägivallaga – võõraste, naabrite või isegi sõprade poolt. Ühiskond muutub riigi toetatud homofobia ja transfoobia taustal agressiivsemaks.

RESSURSID: USALDUS KUI VUNDAMENT

2025. aastal oli palju juhtumeid, mis olid märgitud „ainult statistika jaoks, mitte avaldamiseks“, mis peegeldab nii kõrget hirmu kui ka inimeste valmisolekut jagada oma kogemusi konkreetselt ainult meie võrgustikuga. Siiski on meil väga vähe ressursse väikelinnades ja küldes töötamiseks. Seal on juhtumid tavaliselt isoleeritud, kuid äärmiselt tõsised: alates laste kiusamisest kuni kogukonnast täieliku välja saatmiseni.

Dokumentatsioon tugineb ühele võtmeressursile – usaldusele. Ilma maine ja usalduseta dokumenteerijate ning mõjutatud isikute vahel oleks kogu süsteem vaid formaalsus.

MÕJU: ARUANDLUSEST RAHVUSVAHELISE TUNNUSTAMISENI

Statistika on keeruline. Näiteks Ukraina on juhtpositsioonil juhtumite arvus (umbes pool 647 juhtumist 2025. aastal), kuid see räägib mitte ainult olemasolevatest väljakutsetest, vaid ka hästi arenenud aruandlussüsteemist. Samal ajal on julmuses silmatorkavad juhtumid Usbekistanist või Tadžikistanist, kuigi neid on vähem. Moldovas näeme, kuidas LGBT küsimusi kasutatakse poliitilise manipuleerimise vahendina.

Meie aruanne tõestab, et kogukonnad jäävad vastupidavaks isegi siis, kui riiklikud süsteemid töötavad nende vastu. Vajame aga ressursse, et töötada väikelinnades ja küldes, kus rikkumised on sageli nähtamatud, kuid äärmiselt rasked. Jätkame seda tööd, muutes iga statistilise numbriga väärikust nõudvaks hääleks.

EESTKOSTETÖÖ TULEMUSED

2025. aastal mängis ECOM, koos oma riiklike partneritega, olulist rolli LGBT kogukondade nähtavuse ja õiguste kaitse edendamisel ÜRO inimõiguste süsteemis kogu Ida-Euroopas ning Kesk-Aasias.

Aasta jooksul koostas ja esitas ECOM koos riiklike partneritega 16 variraportit ning temaatilist esildist erinevatele ÜRO lepingu järelvalveorganitele, erimeetlustele ja muudele mehhanismidele. Need materjalid aitasid juhtida rahvusvaheliste organite tähelepanu LGBT-inimeste – samuti inimõiguste kaitsjate ja peamiste elanikkonnarühmadega töötavate tervishoiutöötajate – häältele ja tegelikele väljakutsetele.

Muu hulgas töötasime koos partneritega välja järgmised esildised:

- ✔️ Piinamisvastane komitee – *Tadžikistan*
- ✔️ Teabenõue tervishoiutöötajate kohta
- ✔️ Naiste diskrimineerimise kaotamise komitee – *Valgevene*
- ✔️ Esildis Inimõiguste Nõukogu resolutsiooni 56/20 kohaselt
- ✔️ Esildis seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi teemal
- ✔️ Inimõiguste komitee – *Kashstan*
- ✔️ Naiste diskrimineerimise kaotamise komitee – *Kasahstan* (probleemide loend)
- ✔️ Variraport „Spotlight“ ÜRO kestliku arengu eesmärkide elluviimise kohta – *Kõrgõzstan*
- ✔️ Sisend rahumeelse kogunemise ja ühinemisvabaduse eriraportööri ÜRO peaassamblee 80. istungjärgu temaatilisele aruandele
- ✔️ Inimõiguste olukorra üldine korrapärane läbi vaatamine – *Sakartvelo*
- ✔️ Sisend inimõiguste kaitsjate olukorra eriraportööri raportile (Inimõiguste Nõukogu 61. istungjärg)

Vitali Džuma esines ülemaailmse fondi uue rahastamistsükli käivitamise kohtumisel

Globaalse Fondi juhatuse 54. koosolek

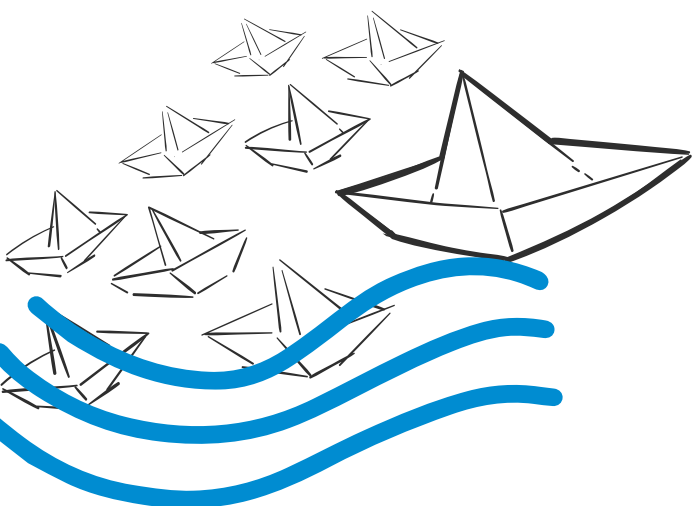
Aktivistide eestkostereis ÜRO-sse

- ✓ Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste komitee – *Kasahstan* (probleemide loend)
- ✓ Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste komitee – *Tadžikistan*. Järelaruanne komitee lõppjärgelduste rakendamise kohta
- ✓ Majanduslike, sotsiaalsete, kultuurialaste ja inimõiguste komitee – *Sakartvelo* Järelaruanne komitee lõppjärgelduste rakendamise kohta
- ✓ Sisend seksuaalse säätumuse ja sooidentiteedi sõltumatu eksperdi raportisse Inimõiguste Nõukogu 62. istungjärgul „Lesbide, biseksuaalsete ja kvääri (LBQ) naiste kogetav vägivald ja diskrimineerimine“

ECOM koos Euraasia kahjude vähendamise ühenduse (EHRA), Euraasia Naiste AIDSi Võrgustiku (EWNA) ja Seksitöötajate õiguste propageerimise võrgustikuga (SWAN) valmistas algatuse RESILIENT raames ette ettepaneku esitada kommentaare kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklit 22 (ühinemisvabadus) käsitleva üldkommentaari nr 38 eelnõu kohta, keskendudes Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia marginaliseerunud rühmade ühinemisvabaduse väljakutsetele kiiresti kahaneva kodanikuruumi kontekstis. Eriti oluline on, et kaks neist esildistest kajastusid 2025. aastal avaldatud ÜRO lepingu järelvalveorganite lõppjärgeldustes.

2025. aastal toetas ECOM kaheksa aktivisti esindusmissiooni Armeenias, Gruusias, Kasahstanis ja Kõrgõzstanis, et esitada variraporteid ning riiklike perspektiive ÜRO lepingu järelvalveorganite ülevaadete ajal, samuti eelnõustamisel ja üldise korrapärase läbivaatamise sessioonil.

See osalemine võimaldas aktivistidel suhelda otse rahvusvaheliste mehhanismide esindajatega, esitada kogukondade nimel piirkondlikke väljakutseid ja ettepanekuid ning tugevdada kohalike organisatsioonide suutlikkust rahvusvahelise eestkoste osas.

Selle töö kaudu suurendas ECOM oluliselt LGBT küsimuste nähtavust rahvusvahelistes ÜRO mehhanismides. ÜRO lepingu järelvalveorganite soovitud Valgevene ja Kasahstani kohta, samuti Armeenia, Gruusia ning Kõrgõzstani üldise korrapärase läbivaatamise käigus antud soovitud olid ECOM-i ja selle partnerite ühise eestkostetöö otsene tulemus, pakudes sedasi uusi vahendeid riiklike kampaaniate ja seadusandlike reformide jaoks.

Pakkusime ECOM-i liikmetele ja partneritele, kes tegelevad LGBT-inimeste inimõigustega EECAs, tehnilist tuge, muu hulgas veebiseminare ning kogemuste vahetamist riikide vahel. 2025. aastal toetas koalitsioon LGBT-inimeste õiguste rikkumisega seotud

strateegilisi kohtuvaidlusi EECAs, mille eesmärk oli parandada õiguskeskkonda: kuus juhtumit Tadžikistanis, Kasahstanis ja Kõrgõzstanis. Need hõlmasid politsei poolset võimu kuritarvitamist, kodutust, invaliidsushüvitiste andmisest keeldumist ja soomarkeri muutumist.

Jälgime süstemaatiliselt LGBT inimeste vastu suunatud inimõiguste rikkumisi viies piirkonnas riigis (Armeenia, Kasahstan, Kõrgõzstan, Usbekistan, Tadžikistan). ECOM osales rahvusvahelistel konverentsidel ja kohtumistel, muu hulgas iga-aastaselt ILGA-Europe'i konverentsil ja kodanikuühiskonna kogunemisel, mille teemaks oli inimõiguste kaitse ELis (30. september – 1. oktoober 2025).

VIIS EIRAMATUT FAKTI HIV-I KOHTA 2025. AASTAL LGBT-INIMESTE SEAS – ERITI OLULISED ON NEED JUST PRAEGU

Mõnikord tundub mulle, et Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia HIV-teemaline vestlus liigub spiraalis: astume sammu edasi, siis kukub midagi kokku ja leiame end sealt, kus olime. Kuid iga uus tsükkel toob kaasa uusi nüansse: poliitilisi, sotsiaalseid, inimlikke. See ei ole lihtsalt epideemia; see on peegel, mis peegeldab hirmu, jõudu, solidaarsust ja pettumust. Ja ausalt öeldes oli 2025. aasta, mil sai täiesti selgeks: globaalsed partnerid võivad teha vigu, pöörduda ära, reeta – kuid meie ei saa. Me elame ja töötame siin ning ainult meie saame otsustada, milline on selle piirkonna tulevik.

NIKOLAI LUNCHENKOV

LGBT tervisekoordinaator

1 HIV-I ESINEMISSAGEDUS MEESTEGA SEKSIVATE MEESTE HULGAS SUURENEB JA ASI POLE ISIKLIKUS SÜÜS, VAID SÜSTEEMSES VAAKUMIS

Kui ma numbreid vaatan, siis esimene asi, mida ma tunnen, on viha – mitte inimeste, vaid asjaolude vastu. HIV-i määrade tõus on juba ammu lakanud olemast käitumise tulemus; see on muutunud ohutute, ligipääsetavate ja lugupidavate teenuste puudumise tagajärjeks. See räägib arstidest, kes arvavad, et on

normaalne pidada loenguid moraalist. Kliinikutest, kus privaatsuse puudumine muudab testimise sotsiaalseks riskiks. Linnadest, kus testi tegemine tundub nagu uurimine – kes näeb? kes saab teada? Ja kõige ausam seletus on lihtne: epideemia kasvab seal, kus riik otsustab inimväärikust eirata.

2 PREP ON MUUTUNUD KÄTTESAADAVAMAKS JA NÜÜD ÕPIB PIIRKOND ENDALT, MITTE LÄÄNEST

PrEP ei ole enam abstraktne kontseptsioon – see on nüüd tava. Kuid juurdepääs PrEP-ile ei ole seotud tablettide või protokollidega; see on seotud süsteemi suhtumisega üksikisikusse. Selles mõttes sai piirkonnast ootamatult iseenda õpetaja. Kasahstan on üks silmapaistvamaid näiteid. Hoolimata keerulisest poliitilisest kontekstist on seal tekkinud kliinikud ja meeskonnad, kes kohtlevad inimesi mitte kui kont-

rolliobjekte, vaid kui inimesi. Lihtne, funktsionaalne ja lugupidav lähenemine: arstid ei esita tarbetuid küsimusi, valitsusvälised organisatsioonid ja riik teevad koostööd ning logistika on hästi korraldatud. See ei ole täiuslik mudel, kuid see toimib ja on meie oma. Esimest korda aastakümnete jooksul ei pea me ennetustegevuse mõistmiseks vaatama USA poole. Võime vaadata oma naabrite poole.

3

KEMOSEKS ON SAANUD OSA LGBT LINNAKULTUURIST, KUID TOETUS SÕLTUB ENDISELT ÜKSIKISIKUTEST, MITTE INSTITUTSIOONIDEST

Kemoseks ei ole enam isoleeritud või peidetud nähtus, kuid selle reaalsuse tunnistamine ei lahenda probleemi automaatselt. Inimesed seisavad endiselt silmitsi ärevuse, sõltuvuse, kontrolli kaotamisega; nad jäävad sellega üksi – ja mõnel juhul isegi surevad. Ja kui piirkonnas on näide, kuidas töötada ebainimlikes tingimustes, siis on see Ukraina. Riik, kus sõ-

jast sai igapäevane reaalsus, kus avalikud teenused on ülekoormatud, kuid kus valitsusvälised organisatsioonid jätkavad kartmatult inimeste toetamist: vastastikuste tugirühmade, nõustamise, kahju vähendamise teenuste, teavitustöö kaudu. See, mida Ukraina praegu teeb, on meile kõigile õppetund, kuidas säilitada inimlikkus, kui kõik ümberringi kokku variseb.

4

AVALIKKUSE VÄSIMUS ON MUUTUNUD RISKIKS JA SIIN KERKIVAD ESILE ÜLEILMSED „KUUMAD TEEMAD“

Seda fakti ei saa eirata: 2025. aastal pöördusid Ameerika Ühendriigid otsustavalt ideoloogilise fanatismi poole. Eelarvekärped ennetusprogrammides, rünnakud LGBT agendale, poliitiline surve tervishoiualgatustele – kõik see õõnestab mudelit, millele maailm on aastakümneid toetunud. Võime proovida seda pehmendada, kuid tõde on lihtne: Ameerika on reetnud oma põhimõtted. Ja võib-olla esimest korda leiame end olukorrast, kus neilt abi ootamine tähendab

naiivset tuginemist millelegi, mida enam ei eksisteeri. Kuid selle varjus sai nähtavaks piirkonna tugevus. Näiteks Gruusia näitab epidemioloogilise seire ja andmekvaliteedi taset, mis tundub enamiku Euroopa riikide jaoks praegu kättesaamatu. Läbipaistev jälgimine, õigeaegne aruandlus, reageerimiskultuur – kõik see sai võimalikuks mitte väliste toetuste, vaid sisemise professionaalsuse kaudu. Ja siinkohal saab selgeks: sõltuvus läänest oli harjumus, mitte vajadus.

5

PIIRKONNA SUURIMAKS TUGEVUSEKS ON INIMESED, KES VIIVAD PROTSESSE EDASI, ISEGI KUI POLIITILISED TSÜKLID KOKKU VARISEVAD

Iga piirkondlik reis tuletab mulle meelde: tõelisi muutusi ei juhi mitte struktuurid, vaid inimesed. Need, kes teevad öösel bussides teste. Need, kes ehitavad konsultatsioonideks vestlusroboteid, et mitte jätta inimesi oma hirmudega üksi. Need, kes loovad kogukonnanaruume, kus saavad toimuda ausad vestlused. Kasahstanist õpime, kuidas PrEP-i rakendada. Ukrainast – kuidas töötada katastroofi ajal ja mitte laguneda. Gruusiast – kuidas ehitada üles andmesüsteem, millest saab usalduse alus. Kõrgõzstanist – kuidas

jääda inimlikuks keskkonnas, kus see on endiselt riskantne. Ausalt öeldes pole ma ammu nii palju selgust tundnud. Jah, maailm on muutunud palju karmimaks. Aga meie ei ole. Oleme muutunud otsesemaks, julgemaks ja kasvame üha kiiremini. Ja nüüd, kui globaalsed keskused kaotavad oma poliitilise tähtsuse, on meil võimalus luua kaitset, vastupidavust ja solidaarsust – mitte kellegi teise näo järgi, vaid midagi, mis on kasvanud siin, meie inimeste seas, meie linnades, meie tingimustes.

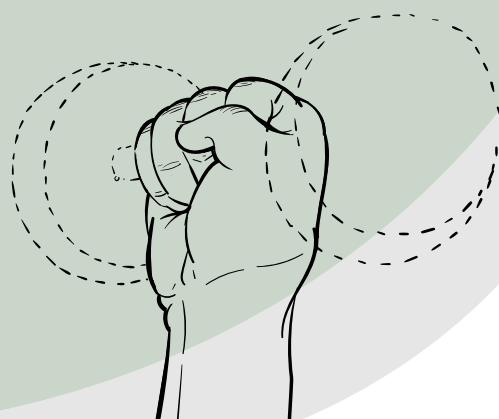
“

Ja mis kõige tähtsam, me ei vaata enam Washingtoni, Berliini ega Londoni poole. Me vaatame üksteise poole. Näeme oma mudeleid, oma lahendusi, oma ressursse. Meie piirkond ei ole ennast reetnud. Meie piirkond ei ole alla andnud. Meie piirkond peab vastu.

”

JA SEE ON EHK 2025. AASTA KÕIGE OLULISEM FAKT:
KEEGI EI TULE MEID PÄÄSTMA – JA SELLEKS POLE VAJADUST

ME SAAME
SELLEGAISE
HAKKAMA

60-TUNNINE PREP KOOLITUS:

KUIDAS ECOM MUUDAB MEDITSIINI HARIDUST KASAHSTANIS

2025. aastal tegi ECOM suure läbimurde meditsiinispetsialistide erialases hariduses: koostöös Kasahstani dermatoloogia ja nakkushaiguste teaduskeskusega töötasime välja ning käivitasime kokkupuute-eelse profülaktika (PrEP) [veebikursuse](#), mis sai ametliku

riikliku tunnustuse. See ei ole ainult õppematerjal, vaid terviklik **60-akadeemilise tunni mahus programm (2 ainepunkti)**, mida arstid saavad ametlikult kasutada oma kordusertifitseerimiseks

TEEKOND ÜHEKORDSEST KOOLITUSEST SÜSTEEMSE TUNNUSTUSENI

ELENA GERMAN

*kursuse juht, suutlikkuse
arendamise koordinaator*

Teekond selle eduni kestis neli aastat. Kõik sai alguse 2021. aastal, kui Kasahstanis toimusid esimesed koolitused nakkushaiguste spetsialistidele ja dermatoveneroloogidele. Kursusejuht Elena German meenutab, et sai kiiresti selgeks, et ühekordsetest ekspertvisiitidest nii suure riigi jaoks ei piisa. Väike- ja kesklinna, mägikülade ja kaugemate piirkondade arstid vajavad pidevat, kohalikku ning ligipääsetavat koolitusressurssi. Erinevalt paljudest teistest piirkonna riikidest on Kasahstanil ainulaadsed eeltingimused: PrEP-i rahastab riik ja see on sätestatud tervishoidu reguleerivates õigusaktides.

See lõi aluse, millele ECOM koos CDC tasandi struktuuri järgiva Kasahstani dermatoloogia ja nakkushaiguste teaduskeskusega (KSCDID) hakkas haridusplatvormi ehitama. Kursuse usaldusväärset tagasid selle õppejõud – KSCDIDi juhtivad spetsialistid, kes on meditsiini ringkonnas hästi tuntud ja austatud. Teaduskeskuse koordinaator oli arstiteaduste doktor ja professor Botagoz Turdalieva ning kursuse autor ja esineja Gulžakhan Ahmetova, KSCDIDi epidemioloogilise seire osakonna juhataja, nakkushaiguste spetsialist ning meditsiiniteaduste kandidaat.

**Gulžakhan
AHMETOVA**

**Botagoz
TURDALIEVA**

Selline lähenemine võimaldas koolitusel liikuda aktivistide materjalidest edasi akadeemilisele tasemele

„KSCDID oli kursuse kaasasutaja ja selle kirjutasid arstid, kes on rakendanud PrEP-i Kasahstanis programmi algusest peale. Legitiimsuse saavutamiseks pidi kursuse heaks kiitma teadusnõukogu. See oli 60-tunnine kestus, mis võimaldas kursusel kvalifitseeruda ainepunkte andvaks professionaalse arengu programmiks,“ selgitas Elena German. Lokaliseerimi-

ne oli ka märkimisväärne saavutus: see on esimene ECOM-i kursus, mis on täielikult kättesaadav mitte ainult vene, vaid ka riigikeeles, kasahhi keeles. Kursuse selle versiooni kõneleja oli Meiramgul Gabasova. Eeliseks oli ka veebivorming, mis võimaldas arstidel läbida koolituse sobival ajal ja kõikjal riigis.

MIDA SEE ECOM-I JAKS TÄHENDAB JA MILLISEID VÕIMALUSI SEE AVAB

Спикерки Программа курса Отзывы

Онлайн-курс по доконтактной профилактике ВИЧ для медицинских работников Республики Казахстан

Цель курса: Повысить уровень знаний и практических навыков слушателей по вопросам доконтактной профилактики ВИЧ, способствовать широкому и обоснованному внедрению ДКП в клиническую и профилактическую практику для снижения распространения ВИЧ-инфекции.

Авторизация

Регистрация

ECOM-i jaoks seisneb selle kursuse edu mitte ainult osalejate arvus (2025. aastal 486 inimest venekeelses versioonis ja 86 kasahhikeelses versioonis), vaid ka organisatsiooni staatuse kvalitatiivses nihkes. Kuid selleks, et see kogemus areneks kohalikust edust jätkusuutlikuks piirkondlikuks standardiks, on vaja konkreetseid ressursse ja poliitilist tahet.

„Rahastamine on hetkel ainuke reaalne takistus,“ ütleb Elena ausalt, rõhutades, et tehniline vundament on juba paigas. Koalitsioonil on täielikult välja töötatud kursus, mida saab kohandada mis tahes riigi – näiteks Tadžikistani – seadusandlusega poole odavamalt. Sellegipoolest ei ole kvaliteetne kohanemine

pelgalt tõlkimine – see nõuab ka lugupeetud kohalike arstide ja teadlaskonna osalemist.

„Kasahstanis leidis ECOM KSCDIDI näol uskumatu partneri, kes oli ise pühendunud innovatsioonile ja koolituse integreerimisele riiklikku süsteemi,“ märkis Elena. „Selle kordamiseks teistes riikides, näiteks Armeenias, Kõrgõzstanis või Moldovas, on oluline leida partnereid ministeeriumide ja riiklike AIDSi keskuste tasandil.“ Ainult kursuse ametlik riiklik tunnustamine – selle kaasamine pidevatesse professionaalsetesse arenguprogrammidesse koos ainepunktidega – muudab selle arstidele tõeliselt atraktiivseks ja pikemas perspektiivis jätkusuutlikuks.

“

Vajame kiiremas korras kursusi meditsiinieetika, häbimärgistamise ja diskrimineerimise kohta, samuti spetsiifika kohta, mis on seotud koostööga transinimeste ja klientidega, kes tegelevad kemo-seksiga

”

Tänapäeval on nõudlus uute teemade järele, mis ulatuvad meditsiinilistest protokollidest kaugemale. Huvitavad, kuid murettekitavad juhtumid konverentsidel, kus arstid ei tee vahet seksuaalsel sättumusel ja sooidentiteedil, viitavad tõsistele teadmistelünkadele. Nagu Elena märgib, „vajame kiiremas korras kursusi meditsiinieetika, häbimärgistamise ja diskrimineerimise kohta, samuti spetsiifika kohta, mis on seotud koostööga transinimeste ja klientidega,

kes tegelevad kemo-seksiga.“ Ilma selle teadmisseta võib tugi jääda kättesaamatuks neile, kes seda kõige rohkem vajavad. Selle kursuse arendamine näitas ECOM-i võimet luua haridustooteid, mida saab integreerida riiklikesse süsteemidesse. See muudab kvaliteetsed tervishoiuteenused suuremate linnade elanikele reserveeritud privileegist juurdepääsetavaks teenuseks kõigile piirkonna elanikele, olenemata nende elukohast.

Модуль 1 «Введение в доконтактную профилактику»

Модуль 1.pdf
418.12 KB

ДКП 1 модуль презентация.pdf
1.6 MB

Список сокращений.pdf
115.99 KB

Тест к модулю 1

Введите вопрос 1 из 7

1. Понятие о комплексной профилактике ВИЧ-инфекции

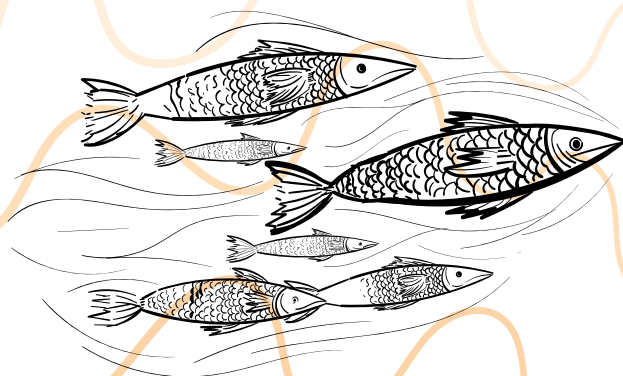
- лабораторные исследования, медикаментозная терапия
- структурные, поведенческие и биоповеденческие меры
- медицинские меры и социальная поддержка
- нестигматизирующая нормативная база и достаточное финансирование.

Следующий вопрос →

Понравился тест?

Оцените тест

☆☆☆☆☆

TERVISHOIUMEESKONNA TÖÖ TULEMUSED

- ✓ Piirkondlik transinimeste tööühm viis läbi uuringu hormoonravi ise manustamise kohta; uuringus osales üle 800 vastaja.

Üle 800 vastaja osales uuringus, mis käsitles transseksuaalide endi poolt manustatavat hormoonravi

- ✓ Trans-juhitud algatuste aktiivsel osalusel hinnati esmakordselt [Kasahstani transpopulatsiooni suurust](#).

- ✓ Analüüsi tükkeid ja abistajaid PrEP-i rakendamisel [Kasahstanis](#) ja [Tadžikistanis](#).

- ✓ Lõpetasime Gruusia tehnilise abi juhtumi (CRG toel), mis keskendus õiguslike tõkete kindlakstegemisele ja valitsusväliste organisatsioonide stsenaariumide väljatöötamisele Gruusia uute õigusaktide alusel.

- ✓ Tehnilise abi visiidid:

- Partnerite kaardistamine ja uuringu läbiviimine PrEP-i tõkete kohta [Tadžikistanis](#).

- Meestega seksivate meeste koolitus „Health Ambassador School“, osalemine riiklikul HIV-konverentsil, arstide kursuse esitlus ja Kasahstani dermatoveneroloogide PrEP-koolitus.

- ✓ PrEP pilootprojekt sisserändajatele Kasahstanis – üle 150 kliendi.

Enam kui 150 sisserändajat said pilootprojekti raames otsese juurdepääsu PrEP-teenustele Kasahstanis

- ✓ Koos KSCDID-iga töötasime välja ja käivitasime [Kasahstani tervishoiutöötajate PrEP-i veebikursuse](#) – kursus kuulub professionaalse arengu programmi.

- ✓ Koostöös Vaimse Tervise Keskusega töötasime välja [kemoseksi koolitusmooduli narkoloogidele ja psühhiaatriatele](#). Moodul kuulub tervishoiutöötajate ametialase arengu programmi.

Töövisiit Tadžikistani tehnilise abi ja kaardistamise eesmärgil

- ✓ Käivitasime [Tadžikistanis](#) [sekkumisprogrammi](#) „PrEP posti teel“.
- ✓ Pakkusime tehnilist tuge projekti AIDSfond alltoetusesaajatele ja toetasime kuut suutlikkuse suurendamise juhtumit.
- ✓ Ajakirjas [Journal of Family Violence](#) avaldatud artikkel „[Prevalence and Correlates of Intimate Partner Violence Among Gay, Bisexual, and Other Men who have Sex with Men \(GBMSM\) Using PrEP in Pre-War Ukraine](#)“ (partneritevahelise vägivalda esinemine ja korrelatsioon PrEP-i kasutavate gei, biseksuaalsete ja teiste meeste-gei seksivate meeste vahel sõjaeelses Ukrainas).

Koolitus „Tervisesaadikute Kool“

TÕENDITEL PÕHINEV EKSPERTTEADMINE: KUIDAS SAI TEADUSUURINGUTEST 2025. AASTAKS ECOM-I TÖÖ TUGISAMMAS

Peeaaegu viis aastat on ECOM järjekindlalt tuginenud tõendus põhisele meditsiinile ja investeerinud teadusuuringutesse. Rääkisime ECOM-i tervisekoordinaatori, nakkushaiguste spetsialisti ja teadlase Nikolai Lunchenkoviga sellest, kuidas 2025. aastal lakkasid teadusuuringud olemast lihtsalt aktivismi täiendus ja muutusid võimaks vahendiks kogukonna huvide kaitsmisel.

2025. aastal saite esitada ainulaadse uuringu – Kasahstani PrEP-programmi analüüsi. Mis oli eesmärk ja millist lähenemist kasutasite?

Kasahstan on üks väheseid riike piirkonnas, kus PrEP on 100% riigi rahastatud. See on märkimisväärne rahasumma ja valitsus peab mõistma, kas programm on tõhus ning kas see vähendab HIVi levikut. Meil

paluti aidata seda mõõta. Koos oma riiklike partneritega otsustasime keskenduda meestega seksivatele meestele (MSM), kuna nad on üks suurimaid PrEP-i kasutavaid rühmi.

Kuidas mõõta mõju, kui uute HIV-juhtude tegelik arv ei ole teada?

Registreeritud juhtumite arvule ei saa loota: näiteks aastas on neid umbes 4000, kuid tegelik arv võib olla suurem. Iga sisulise arvutuse jaoks vajame stabiilset indikaatorit. Seetõttu valisime kaudse, kuid selge indikaatori: testi positiivsus, mis tähendab positiivsete HIV-testide osakaalu kõigi ennetusprogrammide osana tehtud testide seas. Valitsus teab seda arvu. Ja see on üsna usaldusväärne: isegi kui inimene teeb testi eralaboris, tulevad nad ikkagi avalikku kliinikusse diagnoosi kinnitamiseks ja sellele järgneva raviks. Analüüs näitas, et nelja aasta jooksul pärast PrEP-i kasutuselevõttu (programm käivitati 2021.

aastal) kahekordistus meestega seksivate meeste testide arv, samal ajal kui testi positiivsus vähenes 25%. See on väga hea tulemus – vabandan pretensioonikuse pärast, kuid need on kümned ennetatud

25% – positiivsete HIV-testide osakaalu vähenemine meestega seksivate meeste hulgas Kasahstanis pärast PrEP-programmide kasutuselevõttu

HIV-juhtumid. See on täielikult kooskõlas teiste riikide kliiniliste tõenditega PrEP-i kasutamisest.

Teisisõnu, programm Kasahstanis toimib ja see töötab hästi. Vaatasime ka hilinevad diagnooside osakaalu. Esmapilgul see ei muutunud, kuid kui te arvestate, et testimismaht kahekordistus, saab see selgeks: suhtelises mõttes see vähenes. See on oluline. Soovime, et HIVi diagnoositaks varem. Arvutasime, et umbes 13–14 PrEP-ravi saavat inimest hoiavad ära ühe HIV-nakkuse juhtumi meestega seksivate

meeste hulgas. See on kooskõlas kõigi olemasolevate rahvusvaheliste andmetega, seega soovime öelda oma valitsuspartneritele: hästi teatud!

13–14 PrEP-i kasutavat inimest on piisavad, et vältida üht uut HIV juhtumit meestega seksivate meeste hulgas

Kuidas mõjutavad uurimistulemused ECOM-i tööd: selle strateegiat, suhtlemist partneritega?

Teadusuuringud on võimas eestkostetööriist. Kui teil on professionaalse kogukonna poolt tunnustatud arvud ja faktid, on nendega väga raske vaielda. Vestlused valitsuspartneritega tuginevad tõenditele, isiklikud hinnangud on kõrvale heidetud – emotsioonid on antud juhul äärmiselt ebaefektiivsed. Siin on andmed, siin on kinnitatud faktid, siin saab teha parandusi ja siin tuleb lähenemine täielikult ümber mõelda. Reeglina see toimib.

Konstanzi (Saksamaa) toimus rahvusvaheline konverents, mis oli pühendatud HIV/AIDSi epideemia kultuurilistele, sotsiaalsetele ja poliitilistele mõõtmetele Ida-Euroopas ja Kesk-Aasias. Üks konverentsi keskseid sessioone oli paneeldiskussioon, mida modereeris ECOM-i LGBT-tervise koordinaator dr Nikolai

Lunchenkov. Paneel tõi kokku eksperdid Kõrgõzstanist ja Kasahstanist:

- **Rishat Azikhanov**, OÜ Iridium (Kõrgõzstan)
- **Aidar Kapasov**, MTÜ Human Health Institute (Kasahstan)
- **professor Botagoz Turdalieva**, Kasahstani Dermatoloogia ja Nakkushaiguste Teaduskeskus (KNCDI).

Arutelu keskendus riiklikele HIV-vastastele tegevustele, kogukondade rollile kokkupuute-eelse profülaktika (PrEP) edendamisel ning uutele suundumustele, nagu muutused uimastitarvitamise mustrites ja chemsex'i fenomen.

Kas on mõni näide, kus andmed mõjutasid otseselt programmi?

Pärast seda, kui viisime Kesk-Aasias läbi esimese uuringu kemoseksi ja uimastite tarbimise kohta Kasahstanis, vestlesime Global Fundi rakendusmeeskonnaga. Uuring näitas, et inimesed vältisid vajadust konkreetse psühhoteeraapia formaadi järele. Ütlesime otse: palun vormindage sekkumine ümber. Selline näeb välja andmete praktiline rakendamine.

Niipea, kui meil on esialgsed tulemused, tutvustame neid kõigepealt oma kogukondadele. Seejärel koostame otsustajatele analüütilised lühikokkuvõtted ja kasutame neid koosolekute ning konverentside ettekannetes. Publikatsioonid teadusajakirjades on rohkem seotud rahvusvahelise eksperdiprofiili loomisega. Tervishoiuministeriumi esindajad loevad harva ingliskeelseid ajakirju ja see pole niikuinii nende töö. Aga ma tean, et nad loevad meie lühikokkuvõtteid ja kuulevad meid konverentsidel. Kuigi artiklid on loomulikult samuti olulised: Barcelonas toimunud kemoseksi konverentsil tsiteeris minu tööd Hispaania epidemioloog – teadmata, et olin toas. See on ka osa protsessist. Kui ma ECOM-iga liitusin, seadsime oma meeskonnaga esikohale ka esmatasandi ajakirjade publikatsioonid (oma valdkonna esikümme) ja see õnnestus meil. Tegime koostööd Müncheneri Tehnika-

ülikooliga. Meid ei peeta mitte ainult valitsusväliseks organisatsiooniks, vaid ka ekspertorganisatsiooniks. See avab ukse: osaleme regulaarselt WHO töörühmades, mis töötavad välja kliinilisi suuniseid. Eelkõige olin ma üks WHO lenakapaviiri suuniste autoritest: sellesse töörühma kuulus kolm inimest meie piirkonnast.

Asia-Pacific Chem-Use Symposium (APCS 2025) / Kuala Lumpur, Malaysia

Kuidas korraldatakse ECOM-i raames teadusuuringuid: mitu inimest, mitu projekti aastas?

Me väldime teadlikult teadusasutuseks muutumist. Püüame läbi viia mitte rohkem kui ühe või kaks suurt uuringut aastas – see on umbes nii palju, kui meie töötajad ja ressursid seda võimaldavad. Igasugune uurimus maksab palju raha. Meeskonnas oleme Elena ja mina. Ta on minu usaldusväärne partner, kellega

saan rääkida ja kes suudab pakkuda minu tööle täiesti teistsugust vaatenurka ning lähenemist. Ta aitab ka muudes valdkondades ja muudab mu töö üldiselt mitte ainult lihtsamaks, vaid ka nauditavamaks. Peale selle on ka meie partnerid: kohalikud valitsusvälised organisatsioonid ja ülikoolid.

Mis oli sinu suurim isiklik saavutus 2025. aastal?

Toetus lenakapaviiri [uuringu jaoks](#). See on minu esimene stipendium puhtalt teadustööks: mitte seksuamiseks, vaid teaduse enda jaoks. Kui saad raha projekti jaoks, on see kinnitus, et teed õiget asja. Meil kõigil on sisemine kriitik, kellel on alati kahtlusi.

Ja ka asjaolu, et meil õnnestus PrEP-analüüs lõpule viia. Metoodiliselt oli see väga keeruline; ma polnud kunagi varem midagi sellist teinud. Esitasin artikli ajakirjale 31. detsembril, sõna otseses mõttes viimasel hetkel.

Kuidas hindate 2025. aastat üldiselt

Oleks võinud ka hullemini minna. Me elame maailmas, kus kui homme ei muutu halvemaks, siis sellest piisab. Olen näinud meie sektori organisatsioonide kokkuvarisemist. Seda meiega ei juhtunud ja see on hea. Töötasime, edendasime, viisime läbi uuringuid. Skaalal ühest viieni on see 4+. Kui teil on partneritega (USAID, CDC ja teised suured ülemaailmsed organisatsioonid) palju plaane ja siis saate teada, et need inimesed koondati lihtsalt üleöö, on see väga häiriv.

Te juhite projekti, teil on suured plaanid ja äkki vallandatakse keegi — sest USA president otsustas, et keegi ei vaja seda. Häirivaks ei osutunud mitte ainult programmide lõpetamine, vaid ka asjaolu, et väga head spetsialistid kaotasid töö. Küsimus on lihtne: kas jätkate töötamist viie dollari või miljonite dollaritega — need on erinevad reaalsused. Aga me ei peatunud niikuinii, jätkame sellega, mida teeme.

Mis oli masendav?

Inimressursside puudus on pidev probleem. Tahaksin tõesti teadmisi edasi anda, et luua mingisugune vahetus Euroopa teadlaste ja piirkonna kolleegide vahel. Vabandage mu sõnastust, kuid vajan töökäsi ja inimesi, kes on valmis õppima ning töötama tõsisel, professionaalsel tasemel. Ma mõistan, et kui töö sõl-

tub ühest inimesest, on see risk. Olen näinud olukordi, kus ühe teadlase lahkumine või surm peatas kogu töövaldkonna. Soovin selle siin ära hoida. Peame edastama ühe lihtsa sõnumi: teadus ja eestkostetöö on omavahel seotud, neid ei saa lahutada.

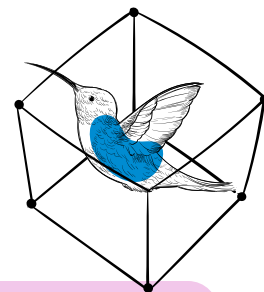

Ja mis tõi rahuldust?

Kasahstanis on palju tööd — ja see on kvaliteetne töö. Partnerlused on seal muutunud lähedasemaks. Inimesed on muutunud veelgi lähedasemaks ja ma isiklikult ei kujuta oma tööd ette ilma nende inimesteta. Reisid, koosolekud, konverentsid. Kui inimesed kutsuvad sind, kui nad tahavad sinuga rääkida, tähendab

see, et sind vajatakse. Saime Kasahstani vaimse tervise keskusest uue taotluse: analüüsida nende asendusravi programmi tõhusust 20 aasta jooksul. See tähendab, et ECOM-i lähenemine toimib ja inimesed märkavad seda.

LGBT KOGUKONDADE ELLUJÄÄMISE TARISTU

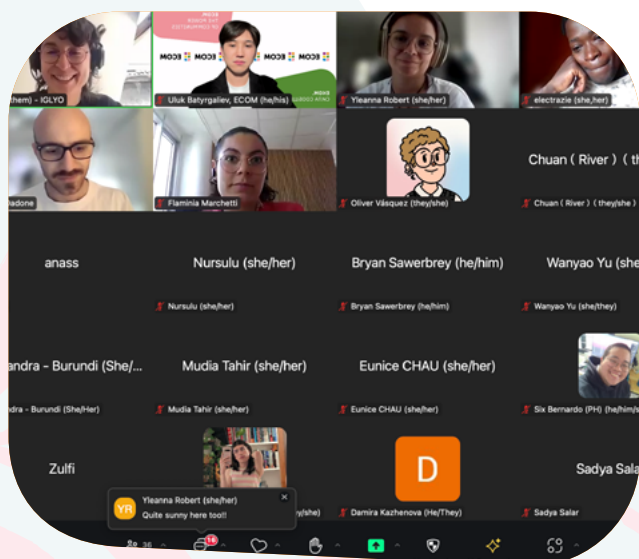
Kuidas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste valdkond on muutumas piirkonna kogukonna vastupanuvõime vundamendiks

2025. aasta näitas, et ECOM-i töö seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste valdkonnas ei ole eraldi projektide kogum. See on infrastruktuur, mis toetab

Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia kogukondade ellujäämist ja vastupidavust.

MIKS PROJEKTIPÕHISEST LÄHENEMISVIISIST EI PIISA

Töötuba IGLYO Global Activist Academy jaoks teemal „Interseksionaalsus projektide kavandamisel“

Kui töö tugineb ainult projektipõhisele mudelile, sõltub selle katvus otseselt rahastamise kättesaadavusest: kui projekt on olemas, tehakse tööd; kui see lõpeb, kaob katvus. Tulemuseks on pigem killustatus kui järjepidevus ning tervikliku ja jätkusuutliku mõju puudumine. Samas on seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste teemaline töö koalitsioonis pigem omavahel seotud komponentide portfell, millest igaüks tugendab teisi. Nende hulka kuuluvad hädaabifond (teenuste järjepidevuse tagamine kriisiolukordades), inimõiguste kaitsmine, riskirühma kuuluvate aktivistide ümberpaigutamine, teenuste kättesaadavuse uurimine, kõikehõlmav seksuaalharidus ning koalitsiooni ja võrgustiku loomine piirkonnas. Koos moodustavad need elemendid tõelise ellujäämise infrastruktuuri.

KRIISIREŽIIM KUI SÜSTEEMI TEST

2025. aastal tegutses piirkond pideva rahutuse all: uued seadusandlikud algatused, kodanikuruumi vähenemine, rahastajate toe vähenemine kogu maailmas ja jätkuv sõda Ukrainas. Sellistes tingimustes oleks hädaolukorras reageerimine võinud muutuda omaette eesmärgiks – pidevaks tuletõrjetsükliks. Paradoksaalsel kombel sai pikaajaliste eesmärkide

saavutamise eeltingimuseks õigeaegne hädaolukorras reageerimine. Ilma kiirreageerismehhanismideta (erakorralised toetused, toetus sulgemise äärel olevatele teenustele ja aktivistide kiire ümberpaigutamine) oleksid tagajärjed kogukondadele võinud olla oluliselt halvemad. Kahjude vähendamise töö siin ja praegu sai hädavajalikuks, et kaitsta õigust tervisele.

105 TAOTLUST JA PRIORITEETIDE SEADMINE

2025. aastal sai ECOM 105 taotlust erakorraliseks abiks ja ümberpaigutamiseks. Hädaabifond tegutses neljas valdkonnas: iseorganiseerumise ja uute algatuste toetamine, teenuseorganisatsioonide rahastamine, uute repressiivsete seadusandlike algatuste vastase tegevuse toetamine ja olemasolevate seaduste mõju leevendamine.

Kui selgus, et rahastajate ülemaailmsed kärped ohustavad teenuste järjepidevust mitmes riigis, tegi meeskond strateegilise otsuse vahendite ümberpaigutamiseks teistest valdkondadest teenustega seotud taotlustele. See aitas organisatsioonidel säilitada oma tegevust suurima ebakindluse ajal.

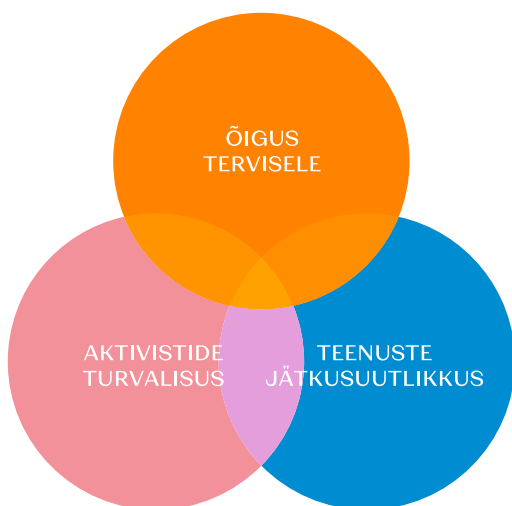
Sellised otsused ei olnud lihtsad, iga taotlust arutati ühiselt. Kaalusime argumente, vaidlesime, hindasime olukordi ümber ja täpsustasime kriteeriume. See oli

äärmiselt keeruline, sest ühe taotluse heakskiitmine tähendas teise taotluse tagasilükkamist.

MIDA TULEB 2026. AASTAL SÄILITADA

Ellujäämise infrastruktuur

Uued noorteorganisatsioonid ja nende asemele keruvad algatused vajavad abi: koolitust, tuge organisatsioonilises ja institutsionaalses arengus. See on ka osa infrastruktuurist – võib-olla selle kõige pikaajalisem ja olulisem komponent. Üldiselt näitas 2025. aasta kogemus, et tõelised muutused nõua-

Rajatud infrastruktuuri kõigist elementidest on säilitamiseks kõige kriitilisemad kaks: teenused ja eestkosted. Teenused – sest need mõjutavad otseselt inimeste elu. Ja ilma eestkosteta jäävad kõik teenuse saavutused haavatavaks järgmise piiravate poliitike laine suhtes..

Järjepidevuse küsimus vajab erilist tähelepanu.

Kui aktivistid on sunnitud oma riigist lahkuma, võtavad nad endaga kaasa oma teadmised, sidemed ja institutsionaalse mälu.

vad pikaajalisi, terviklikke investeeringuid: pigem programmidesse kui projektidesse; pigem süsteemi vastupidavust kui isoleeritud tegevusi. See kogemus nõuab edasist järelemõtlemist, dokumenteerimist ja tugevdamist nii strateegilises planeerimises kui ka dialoogis rahvusvaheliste partneritega.

TEENUSE KASUTAJATEST EKSPERTIDENI: KUIDAS ECOM-I UUS TÖÖRIIST MUUDAB LÄHENEMISVIISI LGBT NOORTE TERVISELE

2025. aastal võttis ECOM osana oma noortekesksest tööst kasutusele seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste teenuste kaasavuse hindamise tööriista, mis muutis põhilikult noorte rolli tervis-

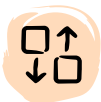
hoiusüsteemis. Noori ei peeta enam pelgalt teenuse saajateks; nad on ka eksperdid, kelle arvamused on aluseks meditsiini- ja sotsiaalteenuste reformimisel EECA piirkonnas.

PARADIGMA MUUTUS: KOGUKONNA HÄÄLED VÄLISAUDITITE ASEMELE

Traditsioonilised lähenemisviisid tervishoiuteenuste kvaliteedi hindamiseks tuginevad tavaliselt väliseksperptide arvamustele või teenuseosutajate endi aruannetele. **Kaasatuse hindamise tööriist, mille ECOM on välja töötanud LGBT-noorte endi kaasamisel, toimib erinevalt: seda täidavad ainult need, kellel on tegelik kogemus seksuaal- ja reproduktiivtervise**

teenuste kasutamisel. See lähenemisviis tagab andmete kõrge usaldusväärsuse ja aitab tuvastada varjatud tõkkeid, mis jäävad ametlike auditite ajal sageli märkamatuks. Tööriist hindab, mil määral on teenused noorte LGBT-inimeste jaoks **ohutud, mittediskrimineerivad ja sõbralikud.**

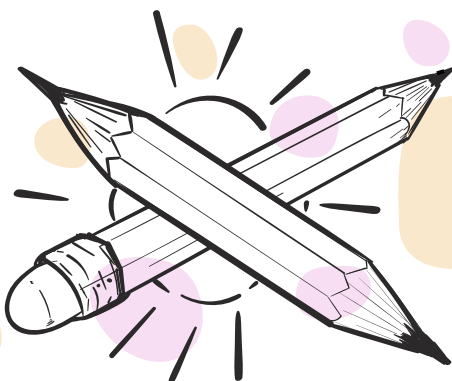

KUIDAS SEE TOIMIB: HINDAMISEST MUUTUSTENI

Tööriist on muutunud võimsaks mehhanismiks vastutuse tugevdamiseks teenuste osutamisel. Hindamistulemused muudetakse **tõendite baasiks**, mida noorteaktivistid kasutavad konstruktiivseks dialoogiks:

- tervishoiuteenuse osutajatega;
- valitsusasutustega;
- rahvusvaheliste doonoritega.

Selle vahendi rakendamine on osa ECOM-i laiematest jõupingutustest noorte eestvedamise tugevdamiseks 2025. aastal. Kaasamise hindamise tööriist hõlmab noorte sisulise osalemise põhimõtet. Noored tegelevad kvaliteedikriteeriumide kaasautorite ja oma kogemuste ekspertidena, mis tugevdab nende esindatust ja mõju tervishoius.

LGBT NOORTE SEKSUAALHARIDUSE AKADEEMIA:

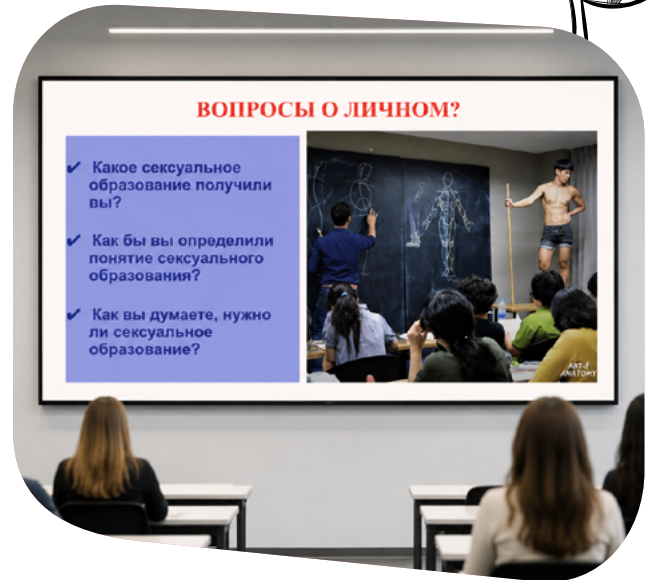
VIIS PÄEVA TEADMISI, OHUTUST JA TUGE

10.–14. novembril 2025 korraldas ECOM seksuaalhariduse akadeemia LGBT noorte jaoks – intensiivse koolitusprogrammi, mille eesmärk on arendada kaasavaid lähenemisviise kõikehõlmavale seksuaalharidusele (CSE) ja tugevdada piirkonna noori juhte.

Akadeemias osalemiseks esitati kokku 64 taotlust, mis kinnitab taas kord kõrget nõudlust kaasava seksuaalhariduse järele piirkonnas. Pärast valikuprotsessi liitus programmiga 35 osalejat Ida-Euroopast, Lõuna-Kaukaasiast ja Kesk-Aasiast. Akadeemia ühendas teooria, praktika ja kogemuste jagamise, hõlmates noorte LGBT inimeste seksuaaltervise, õiguste ja heaolu põhiaspekte.

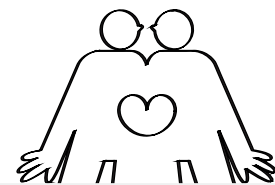
Akadeemia programm hõlmas kõiki tänapäevase ja kaasava seksuaalhariduse jaoks vajalikke teemasid. Osalejad uurisid kõikehõlmava seksuaalhariduse põhimõtteid ja õppisid samm-sammult, kuidas luua oma CSE-programme – alates sihtrühmade ja ressurside tuvastamisest kuni turvaliste ruumide loomise ning miniseansside väljatöötamiseni. Spetsiaalsed

moodulid käsitlesid kemoseksi, HIV-i ja suguhaigusi, lesbide, biseksuaalsete naiste ja transmeeste reproduktiivtervist, samuti seksuaalset sätumust ja sooidentiteeti, enese aktsepteerimist ning vaimset heaolu. Peamised teemad olid nõusolek, isiklikud piirid, seksuaalse ja soolise vägivalda ennetamine ning eestkoste- ja juhtimisoskuste arendamine.

MIKS ME VAJAME SELLIST AKADEEMIA?

ECOM-i seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste koordinaator Uluk Batyrgaliev rõhutab süsteemse lähenemisviisi tähtsust:

„Ida-Euroopa, Lõuna-Kaukaasia ja Kesk-Aasia vajavad hädasti kaasavat ja ausat seksuaalharidust. LGBT+ noored jäetakse liiga sageli ilma teabest, mis kajastab nende tegelikku elu – tervist, nõusolekut, suhteid, naudingut, ohutust ja emotsionaalset heaolu. ECOM-is läheneme süsteemselt: oleme välja töötanud juhendi CSE programmide käivitamiseks, koolitanud noori inimesi seda kasutama ja arutame avalikult keerulisi teemasid, mida paljud kardavad tõstatada.

See on eriti oluline nüüd, kui inimõigustega seotud tööruum väheneb, võetakse vastu nn LGBT propagandaseadused ja piiratakse juurdepääsu teabele. Need seadused ei ole muutnud LGBT noori heteroseksuaalseteks ega ole käsitletud nende tegelike vajadusi – nad on loonud uusi tõkkeid. CSE akadeemia annab noortele tagasi selle, mida neilt ära võetakse: teadmised, ohutuse, toetuse ja võimaluse saada oma kogukonna juhiks.“

AKADEEMIAS OSALEJATE HÄÄLED

Akadeemia oli minu lähtepunktiks seksuaalhariduse valdkonnas. See loob tõeliselt turvalise ruumi, kus saab küsimusi esitada ilma häbi ja hirmuta. Õppejõud selgitavad keerukaid teemasid lihtsalt ning praktilised harjutused aitavad end piiride, suhete ja tervise suhtes kindlamalt tunda. See oli silmade avamine, et suhelda LGBTQ inimestega erinevatest riikidest ja õppida tundma nende igapäevast elu. See on eriti oluline praegu, kui LGBTQ õiguste küsimused on Kasahstanis keerulised. See akadeemia pakkus tuge, teadmisi ja mõistmist, et veel pole liiga hilja oma õiguste eest võidelda.

Minu kui koolitaja ja aktivisti jaoks oli akadeemias osalemine väga tähendusrikas kogemus. Sain struktureeritud teadmisi CSE-st, uusi tööriistu ja inspiratsiooni Armeenia projektide arendamiseks. Täname meeskonda toetuse ja uskumatu atmosfääri eest!

K.A.

Seksuaalharidus on tervisliku ja tasakaalustatud elu võti. Kuid poliitilise surve tõttu tõrjutakse see sageli avalikust sfäärist välja, jättes inimesed haavatavaks. Olen ECOM-ile tänulik võimaluse eest liituda pädevate ja inspireerivate spetsialistide kogukonnaga, kes loovad turvalisi ruume ja koolitavad CSE koolitajaid.

Zhenya Skvortsova, ajakirja Gasp koordinaator

Sain suurepäraselt ekspertidelt palju kasulikku teavet: tervise, CSE, seansside läbiviimise, eestkostetöö ja palju muu kohta. Kohtusin sarnaselt mõtlevate inimestega erinevatest riikidest ja sain rohkem teada LGBTQ+ õiguste olukorrast naaberriikides, mis on inspireeriv rahvusvahelise kogukonna loomiseks. Akadeemia oli intensiivne ja nõudis täielikku pühendumist, kuid see on tegelikult pluss!

Aydana

CSE AKADEEMIA – INVESTEERING LGBT NOORTE JÄTKUSUUTLIKKU TULEVIKKU

Akadeemiast sai mitte ainult hariduskursus, vaid ka ruum vastastikuseks toetuseks, eestvedamise arendamiseks ja piirkondlike sidemete tugevdamiseks. ECOM jätkab seksuaalhariduse arendamist, et noo-

red LGBT-inimesed saaksid teadmisi, millele neil on õigus, olenemata poliitilisest kontekstist ja piirangutest.

ERAKORRALISE TOETUSE FONDID JA PROJEKTID

Erakorralise toetuse fond:

➔ **105** taotlust

✓ **49** heaks kiidetud

UNAIDSi LGBTI erakorralise toetuse fond – piirkondadeülene mehhanism, mis tegutses EECA ja Aasia-Vaikse ookeani piirkondades.

➔ **>130** taotlust saadi kahes piirkonnas

✓ **11** väikest toetust, mis valitakse välja pärast projektikonkurssi

✓ **10** juhtumit, mida toetatakse erakorralise reageerimisega

Projekti RESILIENT raames viidi läbi HIV-teenuste organisatsioonide vajaduste hindamine. Tulemuste põhjal töötati välja tehnilise abi plaan aastateks 2026-2027.

➔ **>45** organisatsiooni osales uuringus

Eestkostetöö ÜRO lepingu järelevalveorganite tasandil – sõltumatult ECOM-i poolt ja konsortsiumis Rise & Decriminalize.

Viidi läbi veebiseminarid digitaalsest ja füüsilisest turvalisusest.

2025. aasta peamine saavutus oli see, et erakorraline toetus kujunes pigem kogukondade kaitsmise süsteemseks mehhanismiks kui killustatud reageeringute kogumiks. ECOM-i hädaabifondid jätkasid tegevust isegi doonorite kohaloleku järsu vähenemise korral, tagades nii üksikisikute kui ka organisatsioonide toetuse järjepidevuse. Kõige olulisem oli, et erakorralistele olukordadele reageerimise ning pikaajalise jätkusuutlikkuse, koolituse ja propageerimise vahel oli võimalik luua seos.

177

TAOTLUST

erakorraliseks abiks ja aktivistide ning kogukonna eestvedajate ümberpaigutamiseks

56

JUHTUMIT

sai otsest toetust (turvaline majutus, ümberpaigutamine, õiguslik ja psühholoogiline abi)

100⁺

TOETUSTAOTLUSE

organisatsioonidelt

↓
22

PROJEKTI

toetati summadega vahemikus **5000 kuni 50 000 eurot**

20⁺

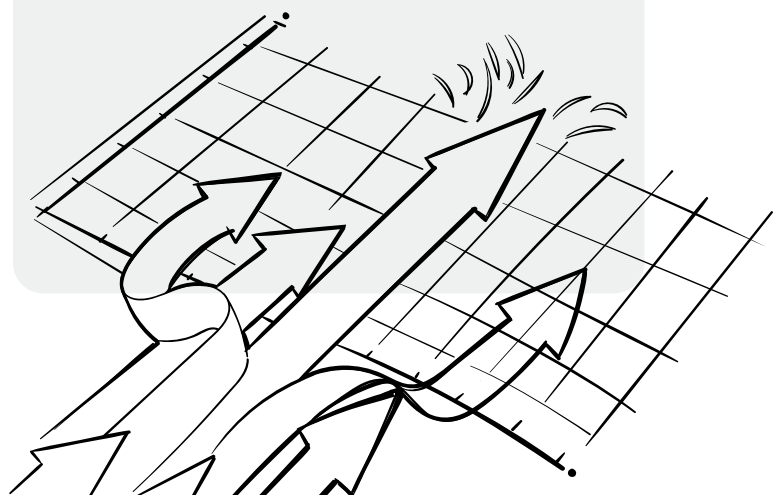
TAOTLUSE

tehnilise toe saamiseks digitaalse ja füüsilise julgeoleku valdkonnas

↓
10

TAOTLUST

toetati

Koalitsioon jälgis süstemaatiliselt arenguid kogu EECA piirkonnas mitmes valdkonnas: jälgis „välisagentide“ ja „propaganda“ seaduste vastuvõtmist ning valitsuse survet valitsusvälistele organisatsioonidele ja aktivistidele, mis viisid kodanikuruumi vähenemiseni; kogus regulaarselt teavet riskide ning intsidentide kohta piirkondlikelt partneritelt; dokumenteeris, kuidas inimesed kaotavad juurdepääsu tervishoiu- ja sotsiaalteenustele ravi katkemise, teenuste sulgemise või otseste repressioonide tõttu. 2025. aastal pakusime intensiivset toetust aktivistidele ja kogukonna juhtidele, kes seisavad silmitsi otseste ohtudega:

- turvaline majutus riigisiselt;
- kiire ümberpaigutamine kriitilistel juhtudel;
- õigusabi ja tugi;
- psühholoogiline tugi ja kriisisekkumine;

- põhivajaduste katmine pärast ümberpaigutamist (toit, transport, ravimid);
- digitaalse turvalisuse tugi.

Kui organisatsioonid sattusid kriisiolukorda, reageeris ECOM kiiresti: pakkus erakorralist rahastamist kontori- ja tegevuskulude katteks, aitas toetada sulgemisohus vihjeliini ning meditsiini- ja sotsiaalteenuseid ning toetas meeskondi ümberregistreerimisel teistes riikides. Seal, kus vanad struktuurid kokku varisesid, toetas ECOM ka uute algatuste ja organisatsioonide käivitamist.

2025. aastal jagas ECOM väikseid toetusi mitmes valdkonnas: andis kriisitoetusi kiireks reageerimiseks, aitas organisatsioonidel taastada ja säilitada teenuseid, tugevdas kogukonna enesekorraldust ja vastupanuvõimet ning rahastas repressiivsete meetmete vastast võitlust.

Kohtumine partneritega Tallinnas:
MTÜ Eesti Transinimeste Ühing

MIS OOTAB MEID 2026. AASTAL?

ECOM-i eesmärgid jäävad samaks — kaitsta LGBT-inimeste tervist ja õigusi EECA riikides. Me jätkame LGBT inimeste inimõiguste jälgimist. Aitame jätkuvalt tugevdada HIV-programme. Jätkame EECA kogukondade huvide edendamist rahvusvaheliselt.

Kuid me peame seda tegema pidevalt muutuv keskkonnas.

On juba selge, et mitme kriisi periood, mida meie piirkond ja kogu maailm on viimastel aastatel kogunud, on muutumas püsivaks reaalsuseks. Ressursid meie tööks muutuvad tõenäoliselt veelgi piiratumaks. Surve kodanikuvabadustele ja inimõigustele piirkonnas tõenäoliselt suureneb. Valitsusvälistel organisatsioonidel võib olla veelgi raskem tegutseda. Samal ajal toimub loomulikult ka edasimineku. Need ajad võivad anda hoogu uutele partnerlustele, mis aitavad koalitsioonil kriisidele vastu seista.

Seetõttu on ECOM-il 2026. aastal õige aeg uue strateegilise plaani väljatöötamiseks. Me peame mõistma, kuidas koalitsioon peaks kohanema, kaotamata viimase 15 aasta jooksul kogunenud kogemusi ja saavutusi. Ootan huvitavaid arutelusid kolleegide ja liitlastega. See on meie aasta põhiülesanne — määrata kindlaks, kuidas jätkame oma missiooni täitmist uute asjaolude ja prognooside valguses.

SEST MA USUN
SIIRALT
KOGUKONDADE JÕUSSE.
ALATI.

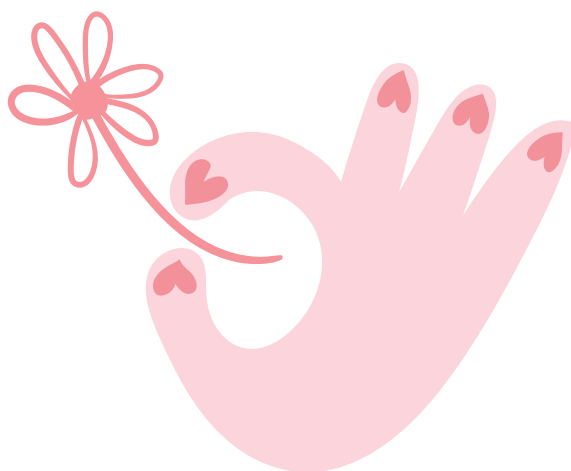
Täname doonoreid ja partnereid, kes seisid koos meiega 2025. aastal – ühel piirkonna kogukondade jaoks kõige keerulisemal perioodil. Teie toetus või-

maldas meil mitte ainult reageerida kriisidele, vaid ka säilitada ruumi abi, solidaarsuse ja muutuste jaoks.

TÄNAME TEID TOETUSE EEST AJAL,
MIL SEE OLI KÕIGE OLULISEM.

2026. AASTAL PÜÜAME OMA KOOSTÖÖD VEELGI
PRODUKTIIVSEMAKS MUUTA.

ECOM-I JUHTKOMITEE ARUANNE

AASTATEKS 2023-2025

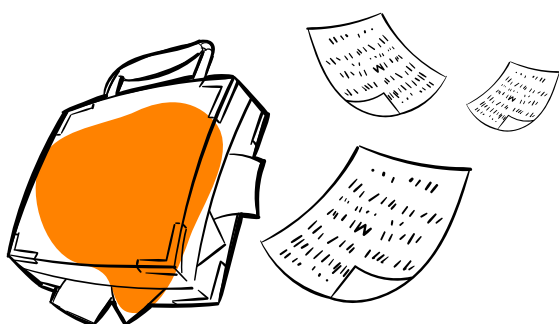
MAAILMAS, KUS IGA HETK ON SAMM,
IGA IDEE ON TÖÖRIIST JA IGA ALGATUS
ON AKEN TULEVIKKU

★ SISSEJUHATUS

Selles aruandes võetakse kokku ECOM-i juhtkomitee töö ajavahemikul 2023–2025. Need olid märkimisväärsede väljakutsete aastad, aga ka tähendusrikkad saavutused. Aruandes kirjeldatakse peamisi töövaldkondi, praeguse ametiaja tulemusi, samuti peamisi prioriteete ja soovitusi tulevikuks.

★ JUHTKOMITEE KOOSSEIS

Juhtkomitee valiti ECOM-i peaassambleel ja see osales aktiivselt koalitsiooni arengus aastatel 2023–2025. Vaatamata välistele väljakutsetele säilitas meeskond oma vastupidavuse ja ühtekuuluvuse. Mõned muutused selle koosseisus peegeldasid loomulikke uuenemisprotsesse ja aitasid kaasa töö dünaamikale

★ PERIOODI PEAMISED VÄLJAKUTSED

- ✓ Piiratud finants- ja inimressursid.
- ✓ Liikmesorganisatsioonide tööd mõjutavad poliitilised ja sotsiaalsed muutused piirkonnas.
- ✓ Töötajate läbipõlemise ja meeskonna ülekoormuse oht.
- ✓ Vajadus kohaneda uute töövormide ja muutuva väliskeskkonnaga.

★ KOMITEE TÖÖPÕHIMÕTTED

Komitee tegutses nii reaktiivses kui ka proaktiivses režiimis. Ühest küljest täitis ta oma põhiülesandeid, mis on määratletud juhtkomitee põhikirjas, muu hulgas järelevalve, tugi ja strateegilised suunised. Teisalt võttis komitee ette algatusi, mis ületasid rutiinse juhtimistöö – aidates kaasa uute strateegiliste lähene misviiside väljatöötamisele, avalduste koostamisele ja koalitsiooniliikmete toetamisele kriitilistel perioodidel.

★ MIDA ME SAAVUTASIME AASTATEL 2023–2025

- ✓ Partnerlusvõrgustiku laiendamine ja uute rahvusvaheliste sidemete loomine vaatamata poliitilistele väljakutsetele.
- ✓ Koalitsiooni liikmete, nii organisatsioonide kui ka üksikute osalejate arvu suurendamine.
- ✓ ECOM-i sisestruktuuri arendamise toetamine: tugevdasime sekretariaati ja parandasime läbipaistvust ning aruandlust.
- ✓ Võtsime kasutusele uued seire- ja hindamisvahendid, mis võimaldasid töötulemusi täpsemalt mõõta.
- ✓ Rakendasime programme, mille eesmärk on kaitsta inimõigusi ja toetada haavatavaid kogukondi.
- ✓ Aitasime aktiivselt kaasa poliitiliste avalduste väljatöötamisele ja edendamisele ECOM-i nimel.
- ✓ Korraldasime komitee liikmete osalemist olulistel piirkondlikel ja rahvusvahelistel üritustel.

★ RAHALINE JÄTKUSUUTLIKKUS

Finantsolukord jäi pingeliseks, kuid tasakaalustatuks. Meil õnnestus säilitada eelarve stabiilsus ja otsisime jätkuvalt uusi rahastamisallikaid. Oluline on, et kulutused olid suunatud peamiselt programmi rakendamisele ja partnerluste tugevdamisele. Prioriteediks jääb rahastamisallikate täiendav mitmekesistamine.

★ TULEVIKU PRIORITEEDID

- Institutsioonilise vastupanuvõime tugevdamine.
- Partnerluse ja suhtluse laiendamine doonoritega.
- Veelgi suurem läbipaistvus ja kogukonna kaasamine.
- Uued lähenemisviisid seirele ja hindamisele.
- Eestkostetöö ja inimõiguste edendamise tugevdamine.

★ JUHTKOMITEE SOOVITUSED TULEVASEKS TÖÖKS

- ✓ Ressursside optimeerimine, keskendudes kõige suurema mõjuga algatustele.
- ✓ Paindlikkuse tagamine strateegilises planeerimises ja kohanemises.
- ✓ Kohalike kogukondade kaasamine otsuste tegemisse ja programmi rakendamisse.
- ✓ Läbipaistvuse ja korrapärase aruandluse kõrge taseme säilitamine.
- ✓ Rahalise jätkusuutlikkuse arendamine ja tugevdamine uute rahastamisallikate kaudu.

★ KOKKUVÕTE

Periood 2023–2025 oli ECOM-i jaoks oluline etapp. Vaatamata väljakutsetele koalitsioon kasvas ja tugevnes. Juhtkomitee on kindel, et valitud kurssi järgides ja soovitusi arvesse võttes suudab organisatsioon täita oma ülesannet kaitsta inimõigusi ja toetada kogukondi veelgi tõhusamalt.

ECOM-I RAAMATUKOGU 2025

PREP KASAHSTANIS: TAKISTUSED JA SOODUSTAVAD TEGURID

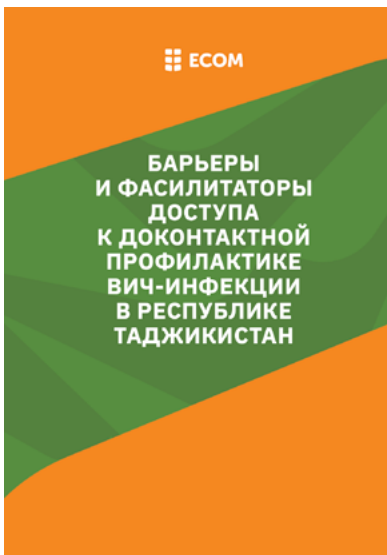
Teema: Tervis

Aasta: 2025

Keel: RUS | ENG

Autorid: Nikolai Lunchenkov, Elena German

Käesolevas tehnilises analüütilises ülevaates hinnatakse põhjalikult tegureid, mis mõjutavad HIV-i kokkupuuteelsete ennetusmeetmete (PrEP) pakkumist Kasahstani Vabariigis. Riiklike õigusaktide, ministeeriumide määruste, kliiniliste ravijuhendite ja programmide aruannete analüüsi põhjal kajastatakse ülevaates Kasahstani edusamme PrEP-i integreerimisel riiklikku HIV-i ennetussüsteemi.

HIV-I KOKKUPUUTEELSE PROFÜLAKTIKA KÄTTESAADAVUSE TAKISTUSED JA SOODUSTAVAD TEGURID TADŽIKISTANI VABARIIGIS

Teema: Tervis

Aasta: 2025

Keel: RUS

Autorid: Nikolai Lunchenkov, Elena German

HIV-nakkuse kokkupuuteelne profülaktika (PrEP) on väga tõhus biomeeditsiiniline meetod HIV-i leviku ennetamiseks elanikkonna võtme- ja haavatavates rühmades. Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) andmetel vähendab suukaudse PrEP-i igapäevane kasutamine HIV-iga nakatumise riski seksuaalkontakti kaudu rohkem kui 90%..

PARIM PRAKTIKA HIV-I KOKKUPUUTEELSE PROFÜLAKTIKA PAKKUMISEKS APTEEKIDE KAUDU KASAHSTANIS

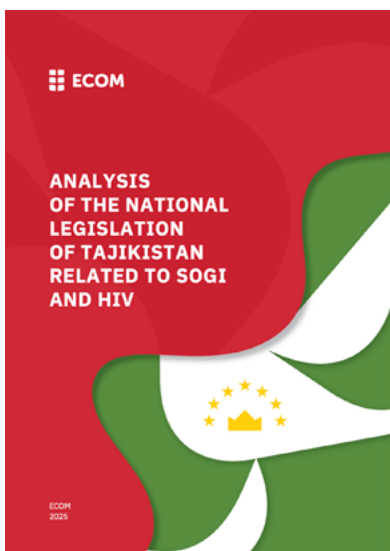
Teema: Tervis

Aasta: 2025

Keel: RUS | ENG

Autor: Miroslava Andrushchenko

Kasahstan on Kesk-Aasias üks juhtivaid riike innovaatiliste PrEP-i teenuste pakkumise mudelite rakendamisel. 2023. aastal muutus PrEP kättesaadavaks kuue sõbraliku vabauhenduse kaudu ning selle pakkumine algas Almatõ apteekides. Alates 2024. aastast laiendati apteekide kaudu PrEP-i kättesaadavust ka Astanasse.

TADŽIKISTANI SOGI JA HIV-IGA SEOTUD RIIKLIKE ÕIGUSAKTIDE ANALÜÜS

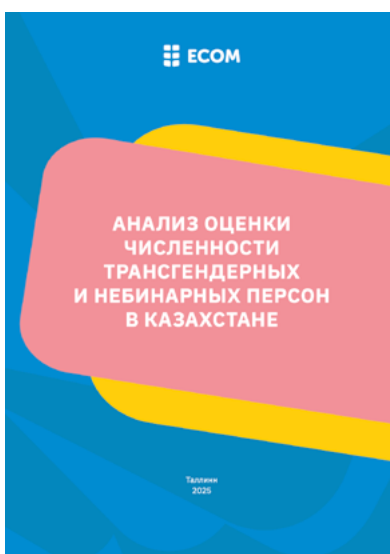
Teema: Inimõigused, strateegiline teave

Aasta: 2025

Keel: RUS | ENG

Autorid: Tadžikistani inimõiguste kaitsja ja ekspert
Elvira Tilek kyzy, Jipariza Jumagazieva

Võrdleva analüüsi eesmärk on tuvastada ja süstematiseerida õiguslike ja institutsionaalseid takistusi, mis piiravad LGBT-inimeste ja HIV-ga elavate inimeste õiguste ja vabaduste teostamist. Analüüsi läbiviimisel rakendatakse ajakohastatud metoodikat.

TRANSSOOLISTE JA MITTEBINAARSETE INIMESTE ARVU HINDAMINE KASAHSANIS

Teema: Tervis

Aasta: 2025

Keel: RUS

Koordinaator: Elena German

Trans- ja mittebinaarsete inimeste arvukuse konsensuslik hinnang on 604 [242–1286] inimest ehk 0,004% [0,001–0,009]% Kasahstani elanikkonnast, tuginedes 2025. aasta juunist kuni augustini kogutud andmetele. Uuringus kasutati kahte hinnangumeetodit, mis olid lisatud transsooliste ja mittebinaarsete inimeste veebiküsitluse ankeeti.

KOOLITUSMOODUL „KUIDAS SELGITADA ARSTIDELE, MIS ON KEEMILINE SEKS?“

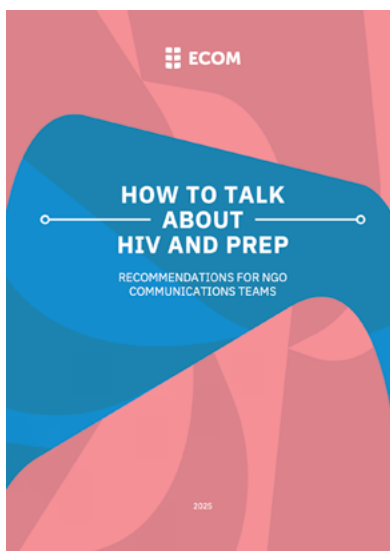
Teema: Tervis

Aasta: 2025

Keel: RUS

Autorid: Elena German, Gennady Ustinov, Zhaniya Seksenova,
Ilya Radevich, Nadezhda Cherchenko, Nikolai Lunchenkov

See on praktiline juhend tervishoiutöötajatele, mis aitab mõista keemilise seksi nähtust geide, biseksuaalsete meeste ja trans inimeste seas, hinnata sellega seotud füüsilise ja vaimse tervise riske ning kujundada terviklikku ja mittediskrimineerivat lähenemist patsientidele, kellel esineb probleemne keemiline seks.

KUIDAS KÄSITLEDA HIV-I JA PREP-I: SOOVITUSED VABAÜHENDUSTE KOMMUNIKATSIOONIMEESKONDADELE

Teema: Tervis

Aasta: 2025

Keel: RUS | ENG

Autor: Kostya Andriiv

HIV-teema ei ole endiselt lihtne avalikuks aruteluks. See puudutab mitte ainult meditsiini, vaid ka sotsiaalseid eelarvamusi, stigmat ja diskrimineerimist, mis mõjutavad otseselt HIV-ga elavate inimeste elu. Iga selle teemaga seotud sõnum võib esile kutsuda väga erinevaid emotsioone – alates ärevusest kuni vastuseisuni.

RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

BILANSS (eurodes)

	31.12.2025	31.12.2024
Varad		
Käibevarad		
Raha	215 712	324 576
Nõuded ja ettemaksed	59 768	104 382
Kokku käibevarad	275 480	428 958
Kokku varad	275 480	428 958
Kohustised ja netovara		
Kohustised		
Lühiajalised kohustised		
Võlad ja ettemaksed	5 724	7 639
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	144 251	290 104
Kokku lühiajalised kohustised	149 975	297 743
Kokku kohustised	149 975	297 743
Netovara		
Eelmiste perioodide akumulieeritud tulem	131 215	125 902
Aruandeaasta tulem	-5 710	5 313
Kokku netovara	125 505	131 215
Kokku kohustised ja netovara	275 480	428 958

TULEMIARUANNE (eurodes)

	2025	2024
Tulud		
Annetused ja toetused	1 261 831	1 692 041
Muud tulud	530	714
Kokku tulud	1 262 361	1 692 755
Kulud		
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-673 644	-1 041 036
Jagatud annetused ja toetused	-564 553	-649 870
Mitmesugused tegevuskulud	-294	-5 652
Kokku kulud	-1 238 491	-1 696 558
Põhitegevuse tulem	23 870	-3 803
Muud finantstulud ja -kulud	-29 580	9 116
Aruandeaasta tulem	-5 710	5 313

